

Pro piis iuvenibus brevissima verae pietatis institutio

Nürnberg 1529

Rar. 1987#Beibd.2

urn:nbn:de:bvb:12-bsb00010838-9

VD16 P 4859

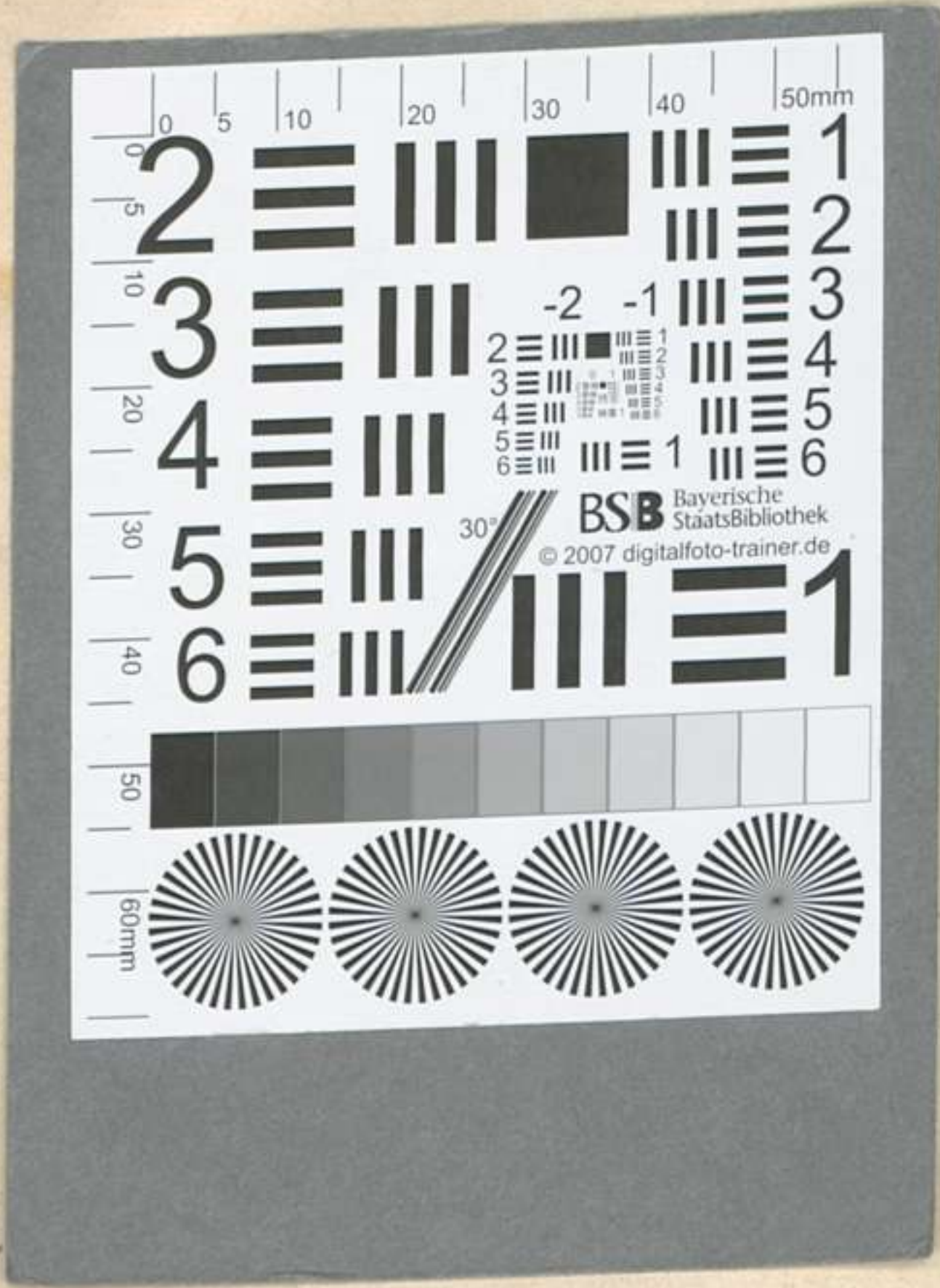
Copyright

Das Copyright für alle Webdokumente, insbesondere für Bilder, liegt bei der Bayerischen Staatsbibliothek. Eine Folgeverwertung von Webdokumenten ist nur mit Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek bzw. des Autors möglich. Externe Links auf die Angebote sind ausdrücklich erwünscht. Eine unautorisierte Übernahme ganzer Seiten oder ganzer Beiträge oder Beitragsteile ist dagegen nicht zulässig. Für nicht-kommerzielle Ausbildungszwecke können einzelne Materialien kopiert werden, solange eindeutig die Urheberschaft der Autoren bzw. der Bayerischen Staatsbibliothek kenntlich gemacht wird.

Eine Verwertung von urheberrechtlich geschützten Beiträgen und Abbildungen der auf den Servern der Bayerischen Staatsbibliothek befindlichen Daten, insbesondere durch Vervielfältigung oder Verbreitung, ist ohne vorherige schriftliche Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig und strafbar, soweit sich aus dem Urheberrechtsgesetz nichts anderes ergibt. Insbesondere ist eine Einspeicherung oder Verarbeitung in Datenbanken ohne Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig.

The Bayerische Staatsbibliothek (BSB) owns the copyright for all web documents, in particular for all images. Any further use of the web documents is subject to the approval of the Bayerische Staatsbibliothek and/or the author. External links to the offer of the BSB are expressly welcome. However, it is illegal to copy whole pages or complete articles or parts of articles without prior authorisation. Some individual materials may be copied for non-commercial educational purposes, provided that the authorship of the author(s) or of the Bayerische Staatsbibliothek is indicated unambiguously.

Unless provided otherwise by the copyright law, it is illegal and may be prosecuted as a punishable offence to use copyrighted articles and representations of the data stored on the servers of the Bayerische Staatsbibliothek, in particular by copying or disseminating them, without the prior written approval of the Bayerische Staatsbibliothek. It is in particular illegal to store or process any data in data systems without the approval of the Bayerische Staatsbibliothek.

0 5 10 20 30 40 50mm

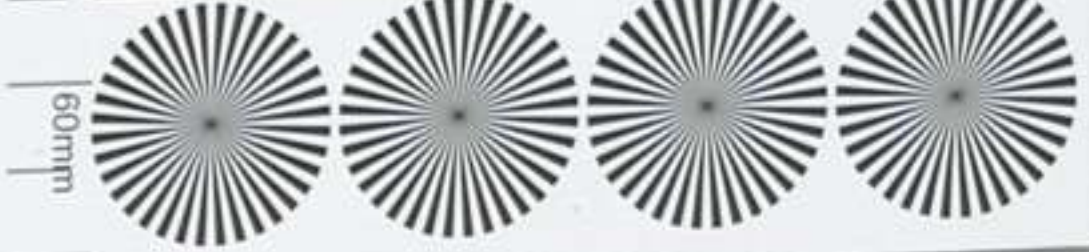
2 1 2

3 -2 -1 3 4

4 5 6 1 6

5 30° 1

6 1

50
60mm

BSB Bayerische Staatsbibliothek
© 2007 digitalfoto-trainer.de

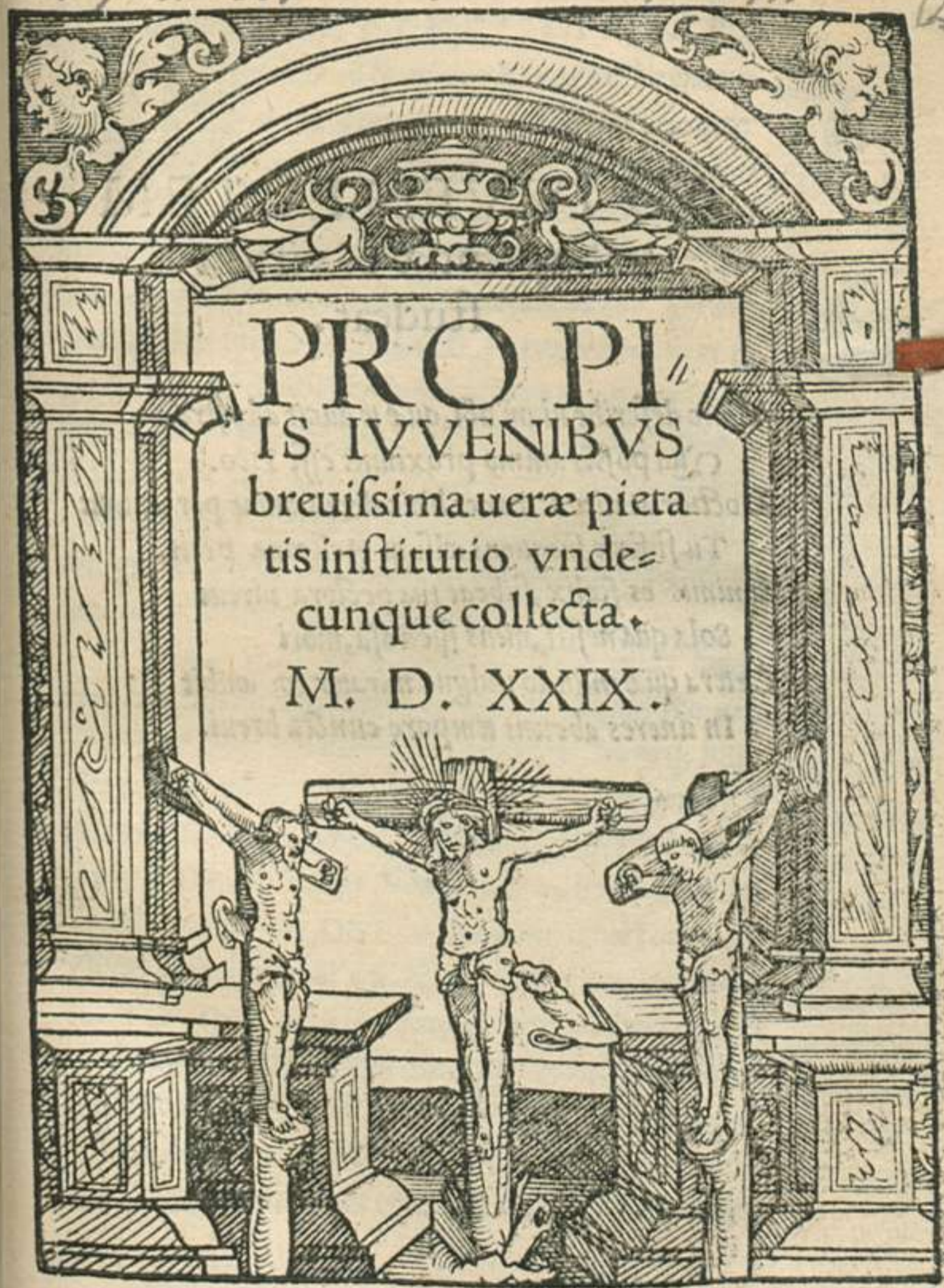
BSB

Deus auget nobis fidem.

Deus summe in reprobilitate in pp.

4701

[2]

PROPI
 IS IUVENIBVS
 breuissima uerae pieta
 tis institutio vnde
 cunque collecta.
 M. D. XXIX.

Conditiones Anymioy
Morb

AD IUVVENTVTEM
vt Sapientiæ & virtuti
studeat.

*Hanc describe uiam tibi, quæ te ducat ad astra
Qua possis animo proximus esse Deo.
Doctior at uiues: manet hinc decus omne per æuum:
Tu si forte frequens ælsum Heliconæ petis.
Si nimis es foelix, subeat tua pectora uirtus
Sola qua nescit, mens speciosa, mori
Cætera quæ mundo uulgus miratur & ambit
In cineres abeunt tempore cuncta breui.*

VBET CHRISTVS PAR =

Duulos ad se uenire, ut eos uerbo muni-
at, nam quando cor uerbo dei munitur
ignita tela Satane, mundi, carnis repel-
lere potest, nihil in nobis uirium est ad-
uersus peccatū & insidias Satane, neq; fieri potest, ut
sine uerbo dei Satane relucteris, Nam uerbū dei cly-
peus est, & qui eo munitus est, praeuidet malū et fu-
git. Idarco ad compescendum indomitae iuuentutis fu-
rorem, quem proch pudor experimur quotidie intra-
stabiliorē fieri, non alia re opus erit q̄ uerbo dei,
quod solum iuuentutem tractabilē facere potest, quae
alioqui nec uirgis, nec uerbis, aut ulli alia uitae insti-
tutione ad meliorem uitam perducā potest.

VERBVM autē dei in uniuersum docet timo-
rem et fiduciam erga deum, neq; deus cognoscatur nisi
timore & fide. Vbi autem non est timor, ibi neq; fides
esse potest, ubi neq; fides neq; timor est, neq; uerbi dei
intellectus. Hunc docendi ordinem praescribit nobis
ppheta Dauid Psal. 33. Venite filij audite me, timorē
domini docebo uos. Deut. 10. Et nunc Israël quid do-
minus deus tuus petit a te, nisi ut timeas dominū deum
tuum & ambules in uijs eius, et diligas eum ac serui-
as domino deo tuo in toto corde tuo, & in tota anima
tua. Prouerb. 1. Timor domini principium sapientiae.
Ratio autem huius ordinis haec est, Psal. 111. Beatus
uir qui timet dominum etc. Psal. 33. Timete dominum

Nullae ui-
res sine
Christo po-
ssunt consi-
stere aduer-
sus diabo-
lum.

Verbo dei
æu clypeo
protectus nō
timebis ne-
q; lucē ne-
q; tenebras
diaboli.

Psal. 90.
Officiū tū-
moris dñi,
ut nullum
admittat
malum.

Sunt duae
praedicationes,
legis
saliat &
Euangelij.

omnes sancti eius, quoniam non est inopia timentibus
eum. **TIMOR** autem domini est diffidentia no-
stra prudentiæ, agnoscere omnia in manu dei esse po-
tio est opus sita, neque prudentia nostra quicquid usque effecturos, neque
spiritus in- iusticiam nostram coram deo ualituram esse. Hæc est
cti. nostri mortificatio, condemnatio & peccati agnitio,
Vera hu- quæ fit cognita lege, hæc cognitio humiliat, humilia-
militas uel tio auxilium querit & gratiam, auxilium & gratia
est uera salus est.

mortifica- **LEX** ostendit peccatum, docetque quid facias &
tio uel ue- mandat, quæ natura prorsus facere nequit, sic reos
ra charitas agit terretque omnes homines, conscientiam conturbat.
hæc spiri- **EVANGELIUM** autem bonum est nuntium,
tuffanctus sermo de Christo, annuntians per illum gratiam &
efficiat. condonationem omnium peccatorum, & docet unde
petas uim faciendi, saluet per Christum, qui dat spiri-

Non datur tum, ut faciamus legem, qui non uult imputari, etiam
spūs nisi quod deliquimus, modo credimus per ipsum condona-
prius mor- ri peccatum et dari spiritum. Hæc sunt iustificationis
tificata ex- exordia, nempe si animus agnoscat peccatum suum et
ro fuerit, arripit promissionem de Christo, et confidit sibi igno-
sed caro se- sa noxam & placari deum per Christum, talis in gra-
ipsam non tiam recipitur.

castigat, ide **Timor** autem domini penes adflictos, humiles, uia-
oq; opus les est, is facit, ut nihil eligamus, queramus aut cupia-
habet uer- mus quod uoluntati dei improbetur, sed resignat se re-
bo dei quo bus aduersis & prosperis, uoluntati & iudicio dei.
castigetur.

Verum uoluntas dei non potest cognosci, nisi mortifi-
cato sensu carnis, quod fit per legem. Lex autem osten-
dit peccatum, iudicat, damnat, terret conscientias &
confundit & mortificat, non auariciam tantum aut li-
bidinem, sed caput omnium malorum, amorem no-
stri, iudicium rationis, & quicquid boni sibi uidetur
habere natura.

Dei uolun-
tas in decē
præceptis
continetur.

Christus interpretatur legem, & docet cordis affe-
ctus exigi à lege. Paulus dicit legem esse spiritualem
i. exigere spiritualia, fidem, amorem dei, charitatem
proximi, sic præcipit, quæ præstare non possumus,
sic urget & præmit, ut discamus quærere gratiã Chri-
sti, non confidere in uiribus nostris, illæ enim nihil
possunt. Nunc audite legem.

Matth. 6.
In lege to-
tum cor si-
bi deposat
deus.

HAEC TRIA PRAECEPTA
docent quid Deo debeas.

PRIMUM.

**Non habebis deos alienos co-
ram me.**

Nihil no-
bis confert
unum esse
deū, sed p
uno et pro
deo nostro
haberi sa-

Primum præceptum exigit à nobis fiduciam in de-
um & timorem dei, & de affectu loquitur, quasi dice-
ret: Primum omnium necesse est, ut cor tuum con-
cipiat me tibi esse deum, et qui tui rationem habeam qui usq;
adco sum de te solliatus ut postulem, ut cor non auer-
tas à me, non enim fert deus, ut cor alio feramus.

lus, uita,
Psal. 32.
Beata gens
cuius dñs
deus eius,
Psal. 135.

2 Non assumes nomen domini
dei tui inuanium.

v. Cor. 10.
Omnia in
gloriã dei
facite.

Hoc præceptum de sermone externo loquitur, & nõ modo præcipit, ne ad malas imprecationes utamur & ad periuria, sed etiam ut sit omnibus periclitantibus perfugium et porta salutis nomen domini. Turris fortissima nomen domini, & omnes qui inuocauerint nomen domini, salui erunt. Item sepißime iubet scriptura facere in nomine domini quicquid facimus. i. ad dei gloriam referatur quod agimus, seu ut ea agamus, unde nomen dei non blasphemetur, sed glorificetur, ut nostris exemplis inuitentur alij ad timendum deum & ad credendum deo. Summa, qui non timet deum, qui non fedit deo, nunq̃ is nomine eius bene utitur.

3 Memento vt diem Sabbathi
sanctifices.

Tertium præceptum de factis loquitur. Sabbathum autem non significat diei septimi religionem, quia post abrogatam legem, omnes dies sunt eiusdem rationis, Verum nihil aliud præcipitur q̃ ut ne nos operemur, sed patiamur spiritum operantem in nobis, hæc est requies spiritus, quæ est tolerantia, patientia omnis aduersitatis, ita, ut caro prorsus sit oiosa & nõ operetur. Operetur autem tantum in nobis dominus, qui enim carnem suam continuo mortificant, illi sabbathicè sanctificant, & in hoc præcepto planè id exigitur, qd̃

in oratione dominica precamur, adueniat regnum tuum
i. tu nos rege, gubernas, prouide nobis Quod si quis te
uehementer leserit, ita, ut ex animo doleas, cessat, et
sine deum operari in te et mortificare carnem tuam,
et tibi porro dominus impartiat spiritum suum.

S V M M A omnium, Confide et time solum de
um: Verus autem timor dei et uera fides effundit in
uocationem nominis domini. Inuoca nomen domini et
conijce te in illud, debemus enim recte uti nomine dei,
salix in secundis rebus agnoscare quod sint dei bene-
ficia, in aduersis rebus auxilium postulare et expe-
ctare à deo. Permite demum, ut mortificetur caro tua
et non te ipsum rege.

QVAE SEQUUNTUR

Præcepta sunt charitatis

et comprehenduntur in hoc.

Dilige proximum tuum sicut
te ipsum.

Quando animus est purificatus, pendetque totus ex
deco, et equo fert animo omnia aduersa, statim sequi-
tur humilitas quaedam aut abiectio sui, quia subijcit se
animus omnibus creaturis et agnoscat se datum seruicium
omnibus.

Honora patrem tuum & ma-
trem tuam, ut sis longeuus super

Hæc, quid
proximo
debas do-
cent.

4
Prouerbi.
20. et 30.

terram.

Qui non
honorat
parentes,
hunc per-
sequetur do-
minus.

Honorandus est pater, tum futurum ut uita sit lon-
ginq̄ior, quæ uita longinqua non tantum de longa ui-
ta, sed de omni commoditate siue corporali siue spiri-
tuali intelligitur. Summa autem huius præcepti est, Re-
uerere, cole, time ex animo atq; obtempera parenti-
bus, magistratibus, & omnibus qui gerunt officium pa-
rentum, id est, omnes qui præsumunt. Quod si quid con-
tra deum præcipiant, parendum non est, quia oportet
deo magis obedire q̄ hominibus. Honor autem com-
plectitur timorem & cultum, discipulus præceptori,
civis magistratui, filius patri, & quisquis suo super-
iori obtemperabit ex animo.

Non occides.

Inimicis
benefacien-
dum.

Ad personam proximi pertinet, id est, ab animo
faueas, non offendas lingua & quicquid est tale. Hic
prohibentur emulationes, calumnie, detractiones, si-
multates, iræ, odia, & uindictam uetat hæc lex.

Non mechaberis.

Ad uxorem
proximi,
quia eius
caro est.

Fornicatio
et uinum &
ebrietas au-
ferunt cor.

Libido est in oculis, uultu, uerbis, gestu, in oī co-
gitatione, breuiter omnes uires corporis nostri sunt
pollute. Hic prohibetur omnis fornicatio, incestus, hoc
peccatum præter cætera contemptum, ignorantiam dei
& insipientiam in cordibus arguit, nullum porro pec-
catum aliud est, quod atrocius punitum est in scripturis
atq; illud, id quod satis testantur, diluuium, quinque uir-

bes incendio absumptæ, uel solus David satis indicare
posset, q̄ atrociter animaduertit in hoc peccatum deus
Verum uitandæ sunt huius peccati occasiones, nempe
oäum, omnes uoluptates, quæ confluunt ueluti in quan-
dam lacunam in corporis libidinem. Sola fide uinã
potest caro, nulla alia re.

Non furtum facies.

Ad bona proximi pertinet. q. d. Da omni petenti,
iuuato inopes da mutuo etiam sine spe recipiendæ sor-
tis cuius, proximum tuum opibus, consilio, eruditio-
ne, & quacunq; re poteris adiuua.

**Non loquaris falsum testimo-
nium contra proximum tuum.**

Ad uerba pertinet hoc præceptum. q. d. non men-
tieris, sis candidus & dexter, maxima uirtutum can-
dor, sermo tuus sit sic, sic, non, non.

**Nō concupisces domum pro-
ximi tui.**

Nec desiderabis uxorem eius,
non seruum, non ancillam, non bo-
uem, non asinum, nec omnia quæ
illius sunt.

Ultima duo à nobis exigunt multo maiora q̄ præ-
stare possumus, nempe summam cordis puritatem, ad

⁹ Lex requi-
rit, ut dili-
gatur ex
corde deus
& proxie-
mus.

10

quam in hac militia nos adniti oportet. q. d. non sis p^{er}
pensus ad mala, sed sic rapiaris ad diuina, ut non ra-
piaris ad terrena, quae sursum sunt curato, rerum ter-
renarum sis negligens.

HAEC DECEM PRAECEPTA do-
cent quidem bona, sed nō statim fiūt quae docta sunt.
Ostendunt quidem quid facere nos oporteat, sed uirtu-
tem faciendi non donant. In hoc autem sunt ordinata
ut hominem sibi ipsi ostendant, per quae suam impo-
tentiam ad bonum cognoscat & de suis uiribus despe-
ret, & alibi ac per alium quærere auxilium, nempe
per Christum Iesum, qui est plenitudo legis, qui solus
quoq; implet legem.

QUATVOR OMNI CHRISTI-
ano sātū necessaria.

PRIMUM, ut recte pieq; sentiamus de deo,
de scripturis diuinis, atq; ut illum non uereamur mo-
do ut dominum, uerum etiam amemus ex intimis affe-
ctibus ut patrē beneficiatissimū. SECUNDVM
ut summa cura tuamur innocentiam, ea est, ne quem
ledamus. TERTIVM, ut teneamus charitatem,
ut de omnibus quantū datur bene mereamur. QUAR-
TVM, ut seruemus paciētiā, ea praestat, ut mala
nobis illata, si mederi nequeamus, paciēter toleremus,
non ulascentes, nec malum malo referentes.

DE FIDE CATHOLICA.

Fides est uiuax quaedam et indubitata opinio, qua

homo certus est se habere propitium & ignoscentem
deum in omnibus quæ aut fecerit aut gesserit, propiti-
um in bonis, ignoscentem in malis, ea fides sola iustifi-
cat, cor pacificat atq; exhilarat, sine qua impossibile
est saluari. Non est ficta aut frigida opinio, sed ma-
gna & uiuida, quæ nihil ambigit euentura, quam ea
quæ per Christum nobis promisit deus, promisit enī
remissionem oīm peccatorum, benedictionem & ui-
tam. Hæc fides donum dei est in cordibus nostris per
spiritum sanctum creata, non nostris actibus ficta &
formata, res enim uiua est, totum immutans hominem
nullo præcedente merito nostro, sed solo uerbo dei.
Deinde ubi uera & uiuida fides est, illic quoq; uera
& ardens charitas est, quæ se in proximi commodū
effundit, quàm dat fructum suum in tempore suo. i.
quando deus dederit occasionem, ut fratri seruiat, siue
in temporalibus siue in spiritualibus, indifferens est
ad omnia tempora, loca, personas, modo sciat se deo
placere, ea non simulat foris amicitiam & intus ini-
micitiam occultat, non proximi famam atro carbone
notat, nulli inuidet. Breuiter, alienissima est ab omni
nocendi studio. Ita q; quæcunq; opera ex fide & pu-
ro corde manant, deus in nobis operatur, quicquid
caro & sanguis facit, peccatum est, quia sine fide esse
possibile est deo placere, & quicquid non est ex fide
peccatum est.

Discipuli
Christi cha-
ritate cog-
noscuntur.

Vbi non
sunt eius-
modi ope-
ra, ibi nec
fides esse
potest.

Heb. 11.

Vt igitur quis bene operetur, necesse est, ut fiat pri-

Opa quæ us noua creatura & opus seu figmentum dei, et deina
præcedunt de bene operetur. Deus aut me pro instrumento usus
iustificatio= & organo operatur omnia Ephe. 1. Operatur aut in
nē sunt hy nobis nihil nisi quod ipse uult et ei beneplacitū est.
pocrisis.

Psal. 67.

Ioan. 16

Oculi dñi
respiciunt
fidem.

Sunt etiam omnia nostra opera ad dei gloriam &
pro gratiarum actione, et in proximi commodū faciē
da,, & deus secundum cor & non quantitatem ope
ra nostra iudicat neq; querit quid facias, sed cur facias
Sunt itaq; opera propter Christum & non premij
respectu faciēda.

Neq; salus nostra ab opere aliquo ināpit, sed ab
auditu uerbi uitæ. Siquidem lex præcedit, ut humiliet
& ostendat peccatum, doceatq; nos nihil posse uiribus
nostris, sic desperati de conatu & iusticia nostra, ara
dentius gratiam Christi amplectamur q̄ quis sitit &
esurit, iam habet spiritum iustificantem & novos affe
ctus largientem. Hæc est cognitio misericordie diuini
ne, quæ effiat ut redametur deus, effiat, ut nos sponte
omnibus creaturis subijāamus, qui proximi amor est.

CONFESSIO FIDEI.

Potens est
prestare
quod pro
misit.

Primū est.

Secundum

In hoc Symbolo tria præcipue sunt pueris conside
randa. Primum, cui credant, et quis sit qui promise
rit. Secundū, cur pmiserit. Tertū, quid promisit.

Credo in vnum deum patrem
omnipotentem, creatorem coeli &
terræ, Et in Iesum Christum filium

eius vnicum dominum nostrum,
qui conceptus est de spiritu sancto
natus ex Maria virgine, passus sub
pontio Pilato, crucifixus, mortuus.
Et sepultus descendit ad inferos,
tertia die resurrexit a mortuis.

Multi sunt qui credunt Christum natum, sed non
sibi, item passum, crucifixum etc. Salvatorem fatentur
sed non suum esse assuerare audent, nec mirum, quo
niam non in ipso, sed in suis confidunt operibus. Sic
autem deus declaravit iustitiam suam, dum peccata homini-
bus donare noluit, nisi per Christum satisfactione sua
quem percussit propter scelus populi sui. Ideoque per
Christum liberati sumus ex captivitate peccati, mortis
legis, qui est nostra iustitia, redemptio et satisfactio,
quia nulla est satisfactio praeter supplicium Christi,
nos enim, si omnia pateremur, ne pro uno quidem il-
loque minimo peccato satisfaceremus. Christus autem sa-
tis superque satisfecit, quia ipse innocenti sanguine suo
abstulit peccata mundi. Sic per sanguinem Christi re-
conaliamur deo, reconciliando emundantur maculae
conscientiae nostrae.

Ascendit ad caelos, sedet ad dexte-
ram dei patris omnipotentis, inde
venturus est iudicare vivos et mor-

Oportet
nos conside-
rare creati-
onem, ut fi-
desentiamus
deum
omnia regere
ac dispen-
sare, nostri
que rationem
habere, om-
nia enim per
ipsum sunt
condita.

Solius dei
est ablucere
peccata.

Per Chri-
stum pecca-
tum dele-
tur in his
qui credunt

TIOS.

Ad dexteram dei patris sedet. i. regnat cum patre, nostri curam gerit, nos exaudit, nos defendit, adiuvat in omnibus periculis.

Credo in spiritum sanctum, sanctam Ecclesiam catholicam, sanctorum communionem, remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, & uitam æternam.

Tertium est, Promisit remissionem peccatorum, carnis resurrectionem, & uitam æternam. Nam per Christum peccatum deletur in his qui credunt, et datur eis uires aduersus diabolum & datur uita æterna. Cum mens nostra reijat oculos in Christum, & ær- nit illum satisfecisse pro peccatis nostris & propter eum nobis ignoscã, & sentit deum placatum esse propter Christum, tum accipit consolationem & consequitur uitam, iusticiam, pacem, & omnia bona.

DE ORATIONE.

Inter precandum illa uel imprimis sunt fugienda, ne preces nostræ sint prolixæ ac uerbosæ, nec ad ostentationem paratæ, nec de rebus quibuslibet. Affectus est, qui mouet deum, non strepitus labiorum, nam non refert quæ prolixa, quæ uocalis sit oratio, sed quæ ardens ac synærus affectus. Multi præscribunt quid uelint.

¶ quando quomodoq; sibi prestare uelint quod petunt, quum sepe precantur noxia. Optima petenda sunt à deo, non omnia & quæ conferunt ad uitam celestem, orandum autem ut confirmentur et augeantur quæ in nobis operatus est deus suo spū. Item pro pacæ consuetudine erga deū, fiducia erga deū, paciētia in rebus aduersis, uera humilitate, castitate, sapientia, hæc diuinitus contingūt, nō nostris uiribus comparantur.

Mandatum dei est ut oremus, cui mandato ita parere ut alijs præceptis debemus. Verum, ut dixi, omnia à deo postulare possumus, quibus opus est, pro gloria Euangelij, pro magistratibus, pro pacæ publica, pro publicis & priuatis necessitatibus.

Sanitas corporis, fama, opes, paupertas sunt dona dei.

Prou. 30.

Oratio est cordis desiderium pro re aliqua a deo impetranda.

Tria requiruntur ad orationem. Credere propter promissiones q; sit opem laturus deus, q; exaudiat nostras preces. Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit uobis. Petite & accipietis.

1
Fides.

Affectus petendi aliquid, id est, ut oratio certam aliquam necessitatem contineat, cui consulere deum potestulemus. Psal. 144. Prope est dominus omnibus in uocantibus eum in ueritate. i. affectu seu serio.

2
Petitio aliquius rei à deo.

Gratiarum actio pro accepto beneficio, id est, uere sentire q; à deo id bonum quod accepisti, proficiatur, & prædicare & confiteri apud omnes diuinitus te ad

3

intū, et ut alij discant deo confidere et glorificare eū.

Quō autē exaudimur à deo, hoc nos docet histo-
ria de leproso, Mar. 1. qui totam rem ad Christi arbi-
trium refert, sic & nobis faciendum est, ut in preca-
tibus nostris, Christi non nostram uolūtatem fieri opte-
mus, & agnoscare Christum omnipotentem nihil cre-
dentibus denegaturum, promisit se deus daturum no-
bis propter filium, per quem exaudimur.

Domine si
tu uis, tua
fiat uolum-
tas.

Denique oportet nos expectare nec desperare, eti-
am si non statim iuuuet nos deus, & committere deo,
ut pro sua sapientia constituat quando & quomodo
nobis opem ferat. Oportet autem nos instanter orare
si non illico id quod petimus, consequamur. Vult enī
deus fidem nostram exerceri & corroborari, etiam
uult intelligi dona sua esse quæ petimus. Sic Ioan. 2.
Nondum uenit hora mea, & Matth. 15. in mulieris
Cananeæ exemplo adparet.

HUIUSMODI ORANDI FORMU-
lam præscripsit nobis Christus Matth. 6. quæ
docet quomodo & quid sit orandum.

Pater noster qui es in cœlis.

Id est imple omnia, regnas, præsto ades, alis &
gubernas & uegetas omnia.

Sanctificetur nomen tuum.

Hic precamur ut deum cognoscamus, et ut ad dei
gloriam referatur quicquid à nobis recte geritur. Non
nobis domine non nobis, sed nomini tuo da gloriā, sic

Apli oia in noie dñi faciunt & prospere succedunt.

Adueniat regnum tuum.

Tu rege nos, duc ne temere labamur, erremus, regnum mundi regnū tenebrarum est, non enim nouit neq; uoluntatem, neq; iusticiam, neq; iudiciū dei. Regnum dei est patientia, modestia, pudicitia, lenitas, tolerantia, fides & charitas.

Fiat uoluntas tua sicut in cœlo & in terra.

Fac ut tibi obtemperemus, quemadmodum in cœlo angeli obtemperant, fiat potius tua uoluntas de nobis quam nostra.

Panem nostrum quotidianū da nobis hodie.

Idest oia quæ sunt aīe et corpori necessaria, fides uerbū dei, eruditionē, famā bonā, uictū, ualitudinem.

Et dimittē nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

Remittenti remittetur.

Idest ignoscā nobis delicta pro tua clementia, quæ per infirmitatem in te committimus, ut tecum pacem habeamus, quemadmodum & nos inter nos uiaſſim condonantes si quid alius in alium deliquit, mutuam alimus concordiam.

Et ne nos inducas in tentationē.

Precaur, non ut tentemur, sed ne in tentatione
succumbamus, hic pueri sciant diabolum tanq̄ leonem
rugientem circumire & quæerere quæ deuoret, aduer-
sus quem nullum presidium firmum est q̄ precatio et
uerbi dei consideratio, ideoq; ad superandas diaboli
insidias assiduo postulet & expectet puer auxilium
à deo, qui nos defendit, nostri curam gerit.

Sed libera nos a malo, amen.

Eripe nos ab omnibus mundi malis.

DE BAPTISMO.

Cum homo propter morbū hereditarium ex Adā
in totam posteritatē deriuatū in primo ortu, totus im-
purus, abominabilis, et filius ire sit, regeneretur oportet.
Non aut potest ex seipso regenerari, totus enī ma-
lus est, ex aqua igitur & spiritu regeneretur necessarium
est, ut totus nouus fiat. Nouus autem fit, cum ex utris
ueteris Adam exuijs. i. omnibus affectibus nature de-
positis, nouus prorsus homo renascatur. i. à spiritu san-
cto regeneratur, adeo, ut iam non sui iuris, sed sancti
spiritus sit, ut illum quoquo uersum sequatur ducem,
breuiter prorsus spiritualis fit. Illius regenerationis si-
gnum est baptismus, ubi homo immergitur & rursus
extrahitur. i. per mortem transit ad uitam. Proinde si
deterret peccatū, infernus, mors, esto memor baptismi
i. reuoca in memoriam signum acceptæ misericordie
diuinæ. i. remissionis omnium peccatorum.

Deus quum uerbum ediderit de remissione peccata

turum, signa adiecit tanq̄ monens. Ecce ne dubites remitti tibi peccata. Hæc signa adijcio uerbo, quæ testatur meam esse uoluntatem condonare peccata, itaq; cōstanter confide. Signa autem sunt baptizari & uesā corpore Christi, remittere alijs.

Cum itaq; baptizamur in nomine Christi, commorimur una cum illo pristinis peccatis illius morte abolitis, Paulus Ro. 6. Quicumq; baptizati sumus per Christum, in mortem ipsius baptizati sumus, si igitur accepto baptismo, peccatis pristinis et noxijs cupiditatibus mortui, par est, ut posthac uitantes turpia et pijs actibus nos iugiter exercentes, Christi mortem, ut possumus, referimus. Quoniam per baptismum inseramur corpori Christi, & quodammodo in illum transformemur, & sic idem facti cum illo necesse est, ut capiti membra respondeant, & ita uiuamus ne unquā relabamur in pristina uiciā, sed agamus uitam baptismo dignam. At dicās, quænam est ista? Nimirum quæ nos docuit Christus, affectum misericordiæ, ut faales simus ad communem uitæ consuetudinē, animi modestiam, ne cui nos per arrogantiam præferamus mansuetudinem, paciētiā, item, ut absit a nobis omnis fucus, sit mutua inter nos charitas, quæ simulandi & dissimulandi iuxta sit ignara, malefacta benefactis superare, iracundiam lenitate, iniuriam officio, maliciā bonitate, obliuisci malorum, meminisse beneficij. Summa, quisquis in Christo manet, perscucrat in innocen-

Charitate
cognoscun-
tur discipu-
li Christi.

11
tia, & adeo cauet ab omni peccato, ut indies magis
ac magis adolescat in uirtutibus. Hoc autem præcepto
& experimento cognoscimus quod in illius corpore
sumus, quod illius spiritum hausimus, hoc est præcep-
tum meum, ut diligatis inuicem, sicut dilexi uos.

DE CHRISTO.

Christus in adflictis solus spes unica rebus
Qui nostris largam uiribus addit opem.
Christus habet clauem peccati & mortis & ora
Quæ nisi quis sapiat, nescio, quid sapiat.

LAVS DEO PATRI ET
unico filio suo Christo Iesu,
Amen.